

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szász András ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a dr. Butor Ágnes ügyvéd által képviselt I. rendű alperes neve (I. rendű alperes címe) I. rendű és a II. rendű alperes neve (**II. rendű alperes címe**) II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2011. november 22-én meghozott 62.P.24.192/2010/16. számú ítélete ellen a felperes 17. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az I. rendű alperesnek 50.800 (ötvenezer-nyolcszáz) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket a felperes költségmentessége folytán az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Keresetében a felperes az I. rendű alperessel szemben annak megállapítását kérte, hogy a 2007. május 3-án kötött kölcsönszerződés, vételi jogot és önálló zálogjogot alapító szerződések jogszabályba ütközésük, tisztességtelen kikötésük és uzorás rendelkezéseik miatt teljes egészükben érvénytelenek. Az I. és II. rendű alperessel szemben annak megállapítását is kérte, hogy jogellenesen gyakorolták a végrehajtási és vételi jogokat (11. számú jegyzőkönyv 2. oldal).

Érdemi védekezésében az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte, annak jogalapját és előterjesztésének Pp. 123. § szerinti feltételei fennállását is vitatta.

A II. rendű alperes nem terjesztett elő érdemi ellenkérelmet.

Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 15 napon belül 640.000 Ft perköltséget, míg az államnak külön felhívásra 624.000 Ft feljegyzett eljárási illetéket.

Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a felperes valamennyi kereseti kérelme a Pp. 123. § szerinti megállapítás iránti kérelem volt, ezért hivatalból kellett vizsgálnia e keresetek előterjesztésének törvényi feltételeit (EBH2003. 955, 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény). Az első kereseti kérelemmel kapcsolatban megállapította, hogy a felperes ellen végrehajtási eljárás van folyamatban az ingatlan kiürítése iránt, és ezt a végrehajtást a bíróság a közjegyzői okirat záradékolásával rendelte el. A keresetben kért megállapítás a felperes jogainak alperesekkel szembeni megóvásához pedig azért szükségtelen, mert ha a felperesnek az a célja, hogy az ellene indult végrehajtási eljárást megszüntethesse, akkor ténylegesen a Pp. 369. § a) pontja szerinti végrehajtás megszüntetése iránti pert kell indítania. Amennyiben ugyanis azt állítja, hogy a követelést megalapozó szerződés semmis, erre a végrehajtás megszüntetése iránti perben hivatkozhat. Mindezek alapján megállapította, hogy a felperes jogmegóvási szükséglete hiányában nem állnak fenn e kereseti kérelem Pp. 123. § szerinti feltételei, és ezért ezt a kereseti kérelmet - minden további érdemi vizsgálat nélkül - elutasította. Az I. és II. rendű alperesekkel szembeni további megállapítási kereseti kérelmekkel kapcsolatban ugyancsak arra a meggyőződésre jutott, hogy a kért megállapítás a felperes jogvédelméhez szükségtelen, és ezért ezeket a kereseti kérelmeket is a Pp. 123. § feltételeinek fennállása hiányában utasította el.

A perköltséggel összefüggésben rámutatott arra, hogy a felperes a keresetében a kölcsön-, az opciós és az önálló zálogjogot alapító szerződések semmisségének megállapítását kérte. Ezért e szerződések értékei alapján a pertárgy értéke 10.400.000 Ft volt, és ennek alapul vételével kötelezte a pervesztes felperest az I. rendű alperes jogi képviselőjével felmerült, áfával terhelt ügyvédi munkadíjból álló perköltség megfizetésére (Pp. 25. § (3) bekezdés, 78. § (1) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pont). A felperes jogán feljegyzett illeték megfizetéséről a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés szerint határozott.

A fellebbezési tárgyaláson fenntartott fellebbezésében a felperes elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresete teljesítését, illetve - ha a tényállást az elsőfokú bíróság nem derítette fel teljes körűen - az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb tárgyalásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Másodlagosan a pertárgyérték 2.000.000 Ft-os értéke alapján kérte a fizetendő illeték és perköltség megállapítását.

Álláspontja szerint a perben előterjesztett érvénytelenség iránti megállapítási keresete nem jogellenes, még akkor sem, ha ezzel a perrel párhuzamosan folyamatban van a jelen per jogerős elbírálásáig felfüggesztett végrehajtás megszüntetése iránti per. Tényleges igénye nem áll fenn többre, mint arra, hogy a bíróság a kölcsönszerződés érvénytelenségét állapítsa meg az elsőfokú eljárásban megjelölt érvénytelenségi okok alapján. Másodlagos fellebbezési kérelme a Pp. 24. § (1) bekezdésén alapul, mert a keresettel a 2.000.000 Ft értékű kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérte, a biztosítéku szolgáló egyéb

szerződések érvénytelensége ugyanis az előbbi szerződés érvénytelenségéből következik.

Az I. rendű alperes az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, annak helyes indokaira hivatkozott.

A II. rendű alperes nem tett észrevételt a fellebbezésre.

A fellebbezési tárgyaláson fenntartott fellebbezési kérelmében a felperes az elsőfokú ítéletnek csak a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetét elutasító rendelkezését kérte megváltoztatni. Ezért az elsőfokú bíróság ítéletének a vételi jogot és az önálló zálogjogot alapító szerződések érvénytelenségének, továbbá a végrehajtási és a vételi jog jogellenes gyakorlásának megállapítása iránti kereseteket elutasító rendelkezései a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedtek, így azokat a másodfokú bíróság nem érintette.

A fellebbezés nem alapos.

A másodfokú bíróság a fellebbezésben előadottak miatt elsőként azt emeli ki, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére a Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése sem adott alapot. Az elsőfokú bíróság ugyanis az eljárására irányadó szabályokat nem sértette meg, az érdemi döntése meghozatalakor hatályos anyagi és eljárási jogszabályok alapján pedig a megállapítási keresetek elbírálása céljából bizonyítást sem kellett elrendelnie (Pp. 123. §, 163. § (1) bekezdés).

Az elsőfokú bíróság azért utasította el valamennyi, így a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelmet is, mert a Pp. 123. §-ban foglalt feltételeket vizsgálva arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes a megállapításnál többet, nevezetesen az ellene indult végrehajtás megszüntetését kérheti - illetve kéri is, hiszen az a per már folyamatban van -, ennek következtében viszont a megállapítási kereset előterjesztéséhez elengedhetetlen feltételek nem állnak fenn. Az elsőfokú bíróság pedig helyesen járt el, amikor ezeket az eljárásjogi feltételeket vizsgálta, mert az ítélet meghozatalakor is hatályos törvényi rendelkezések folytán még ezt kellett tennie, és ennek következtében érdemi döntését is helyesen alapította az ítéletében részletesen kifejtett okokra.

Az elsőfokú ítélet meghozatala után azonban hatályba lépett a 2012. évi LI. törvény, amely azzal egészítette ki a Ptk. rendelkezéseit, hogy a szerződés érvénytelenségének vagy egyes rendelkezései érvénytelenségének megállapítását a fél a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását is kérné (2012. évi LI. törvény 1. §, Ptk. 239/A. § (1) bekezdés). Ezzel a törvénnyel tehát a jogalkotó egy ún. sui generis, önálló és ezért a Pp. 123. § hatálya alá nem tartozó megállapítási keresetfajtát hozott létre, és ezt a törvényt a folyamatban lévő ügyekben, így már ebben a perben is alkalmazni kellett (2012. évi LI. törvény 3. § (2) bekezdés). Mindezek következtében a másodfokú bíróság a megállapítási kereset Pp. 123. § szerinti feltételeit már nem vizsgálhatta, és a

fellebbezés keretei között azt kellett elbírálnia, hogy az anyagi jog szabályai szerint teljesíthető-e a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kereset. Ezt pedig a teljes átszármaztató hatályú fellebbviteli eljárásban a másodfokú bíróság annak ellenére is megtehetette, hogy ebben a kérdésben az elsőfokú bíróság nem tárgyalta és nem határozott (Pp. 253. § (3) bekezdés).

A kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset a következő indokok miatt nem alapos.

A peres felek által kötött fogyasztási jellegű kölcsönszerződés jogszabályba, a Hpt. 212-214. §-aiba eleve nem ütközhetett, de a felperes által megjelölt további két érvénytelenségi ok ugyancsak nem alapozhatta meg a keresetet. A felperesnek az az állítása ugyanis, hogy a szerződés feltűnően aránytalan, egyoldalú és indokolatlan feltételeket tartalmaz, a szerződés egészének érvénytelenségét nem alapozhatja meg, mert még az állítás valósága is csak a támadott kikötések érvénytelenségét, tehát a szerződés részbeni érvénytelenségét eredményezhetné (Ptk. 209/A. § (2) bekezdés, 239. § (2) bekezdés). Csakhogy a felperes az elsőfokú eljárásban kifejezett kérdésre is úgy nyilatkozott, hogy ilyen kereseti kérelme nincsen, mert ő az egész szerződés érvénytelenségének megállapítását kéri. A Ptk. 239. § (2) bekezdése viszont nem teszi lehetővé, hogy a felperes által megjelölt okokból a fogyasztási kölcsönszerződés egésze megdőljön, mert ezt a jogkövetkezményt kizárólag akkor lehetne alkalmazni, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül egyben teljesíthetetlen is lenne. Márpedig a pénzfizetési szolgáltatásokat tartalmazó kölcsönszerződés olyan szerződéstípus, amelynek teljesíthetetlensége fel sem merülhet. Mindebből következik, hogy az anyagi jog nem teszi lehetővé azt a megállapítást, amit a felperes kért a keresetében.

Ezekén kívül a megállapításra irányuló keresetet amiatt is el kellett utasítani, ahogyan a felperes joggyakorlásának módját megválasztotta, az érvénytelenségből eredő jogok gyakorlása ugyanis az adott ügyben és az adott körülmények között nem engedhető meg. Az ítéletábra kiemeli, hogy a Ptk. 2. § (2) bekezdése a személyeket megillető jogok szabad gyakorlását csak a jogok társadalmi rendeltetésének megfelelően biztosítja. Létezőnek kell tekinteni tehát egy olyan jogi keretet, amit ha a jogosult túllép, akkor joggyakorlása a törvény szerint eleve nem megengedett, és ezért az ilyen joggyakorlásnak már önmagában, az igény alaposságától függetlenül is a kereset eredménytelenségére kell vezetnie.

A jelen perben mindezeknek a következő okok miatt van jelentősége. A felperes a kérelmére személyes költségmentességben részesült, a per adatai alapján és az általa előadottakból következik tehát, hogy nem áll módjában a kölcsönt visszafizetni, mert saját állítása szerint sincs ehhez szükséges rendszeres jövedelme. Ezen kívül tény az is, hogy a végrehajtási eljárásban előterjesztett kifogásában még úgy nyilatkozott, hogy kölcsöntartozását vissza kívánja fizetni, mégpedig egy összegben, vagyis a kölcsönszerződést ekkor még maga is érvényes szerződésnek tekintette, hiszen ezzel a nyilatkozatával a kölcsönszerződés felmondásából eredő és őt terhelő pénzfizetési kötelezettségét ismerte el. Tény az is - mint ahogyan azt a felperes is elismerte -, hogy a vételi jog gyakorlásának

eredményeként a 4.090.589 forint vételárat megkapta, miközben azt is maga adta elő, hogy bármit is kellene visszafizetnie, azt csak 15.000 forintos részletekben tudná teljesíteni. Ilyen peradatok mellett viszont csak azt lehet megállapítani, hogy a kölcsönszerződés érvénytelenségének a pusztá megállapítására irányuló kereseti kérelem előterjesztése nem felel meg a Ptk. 4. § (1) bekezdése szerinti tisztességes, jóhiszemű, együttműködő joggyakorlás követelményének. Sőt, ennek a kereseti kérelemnek az előterjesztése még a Ptk. 5. § (2) bekezdését is sérti. A felperes ugyanis a kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapító ítélet birtokában úgy képes kötelezettségei kikényszerítését megakadályozni, hogy az I. rendű alperes valamennyi szerződéses szolgáltatásának átvétele után, tehát saját szerződésből eredő jogai teljes kimerítését követően saját szerződéses kötelezettségeitől és még az érvénytelenség jogkövetkezményeként őt terhelő pénzfizetési kötelezettségtől is szabadulna, mégpedig pusztán annak okán, hogy a teljesítéséhez szükséges fizetési készsége mellett még teljesítő képessége is hiányzik. Mindezzel pedig a felperes végső soron tisztességtelen és egyben illetéktelen előnyökre tenne szert, ilyen célok elérése érdekében viszont nem lehet az önálló megállapítási kereset lehetőségével sikeresen élni. Ezért a felperes keresetét a joggyakorlás módjával szemben támasztott alapvető követelmények megsértése miatt is el kellett utasítani.

A felperes másodlagos fellebbezési kérelme szintén alaptalan volt. Ezzel kapcsolatban a másodfokú bíróság elsőként azt emeli ki, hogy a felperes állításával ellentétben az elsőfokú bíróság a felperes valóságos halmazatban lévő kereseti kérelmeit helyesen rögzítette ítéletében, és a 2011. április 19-i tárgyalási határnapon módosított kereseti kérelmek alapján a pertárgy értékét is helyesen állapította meg. Ennek megfelelően az elsőfokú bíróság a három szerződéses érték összeadásának eredményeként meghatározott pertárgyértékből kiindulva az ügyvédi munkadíjból álló perköltséget és a fizetendő illetéket is a jogszabályoknak megfelelően állapította meg.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság - a per főtárgyával kapcsolatos indokok kiegészítésével - helybenhagyta az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit (Pp. 253. § (2) bekezdés).

A felperes fellebbezése nem volt sikeres, ezért a másodfokú bíróság a kölcsönszerződés szerinti 2.000.000 forintos másodfokú perérték alapján kötelezte az I. rendű alperes képviselőjét felmerült, áfával növelt összegű ügyvédi munkadíjból álló perköltség megfizetésére (Pp. 78. § (1) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdés). A költségmentes felperes helyett az illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2012. július 5.

. Czukorné dr.Farsang Judit s.k.

a tanács elnöke

Dr. Hóbl Katalin s.k.
előadó bíró

Dr. Magosi Szilvia s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül: